

Η ΑΓΟΡΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΡΥΠΩΝ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ (Οκτώβριος 2005)

Συγγραφέας: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΟΥΤΑΛΑΚΗΣ

Τον περασμένο Μάρτιο ξεκίνησε η διαπραγμάτευση παραγώγων (energy derivatives) στην Ευρωπαϊκή Αγορά Ενέργειας (EEX) στη Λειψία της Ανατολικής Γερμανίας. Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις των παρατηρητών, η αγορά δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων που προβλέπονται από το Πρωτόκολλο του Κιότο έχει εξαιρετικό επενδυτικό ενδιαφέρον. Αν και ο όγκος των συναλλαγών είναι ακόμη σχετικά περιορισμένος, η τιμή ανά μονάδα παρουσιάζει έντονες αυξητικές τάσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι την πρώτη ημέρα διαπραγμάτευσης (7 Μαρτίου 2005) η τιμή διαμορφώθηκε στα 10,4 € με συνολικό όγκο συναλλαγών 20.000 τόνους. Παρά τις αρχικές προσδοκίες των παραγόντων της αγοράς ενέργειας για σταθεροποίηση σε τιμές μεταξύ 5 - 15 €, τόσο ο όγκος των συναλλαγών όσο και η τιμή ανά μονάδα έχουν προσεγγίσει τα 23 € στις 21 Σεπτεμβρίου με συνολικό όγκο συναλλαγών 114,201 τόνους.

Οι επιπτώσεις του έντονου αυτού ενδιαφέροντος έγιναν αμέσως αισθητές στην αγορά ενέργειας στη Γερμανία, στη Ρωσία και στη Γαλλία, χώρες με έντονη σχετική δραστηριότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Γερμανική Επιτροπή Ανταγωνισμού (Bundeskartellamt) άρχισε να εξετάζει, μετά από προσφυγή της ένωσης καταναλωτών ενέργειας, την τιμολογιακή πολιτική των δύο μεγαλύτερων εταιριών παραγωγής ενέργειας: RWE και EON. Το επιχείρημα των καταναλωτικών οργανώσεων είναι ότι τα σχετικά δικαιώματα εκπομπών ρύπων διανεμήθηκαν από την κυβέρνηση δωρεάν και σε επαρκείς ποσότητες στις εταιρίες παραγωγής ενέργειας, πρακτική που είχε προκαλέσει σοβαρές τριβές μεταξύ του τότε κυβερνητικού συνασπισμού σοσιαλοδημοκρατών και πρασίνων, που παρέμεναν σχεδόν αμέτοχοι στις σχετικές αποφάσεις. Είναι συνεπώς δύσκολο να κατανοήσει κανείς πλήρως τους μηχανισμούς δημιουργίας των σχετικών πιέσεων στην αγορά καθώς ο πραγματικός όγκος των απευθείας συναλλαγών μεταξύ εταιριών είναι δύσκολο να αποτιμηθεί.

Παρά τα επιχειρήματα των καταναλωτικών οργανώσεων, η μετακύλιση του κόστους των δικαιωμάτων ρύπων στην τελική τιμή του προϊόντος αποτελεί πρακτική απολύτως συμβατή με το πνεύμα του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Η πλήρης απελευθέρωση της παραγωγής ενέργειας αποτελεί τη μοναδική εγγύηση

αποτελεσματικής και διαφανούς λειτουργίας της αγοράς παραγώγων. Θα ήταν για παράδειγμα πιό αποτελεσματικό, τα δικαιώματα εκπομπών ρύπων να διατίθενται εξ αρχής στην αγορά, εξέλιξη η οποία θα οδηγούσε τις εταιρίες παραγωγής σε πιο διαφανή τιμολογιακή πολιτική. Ο σχετικός ανταγωνισμός θα ευνοούσε όχι μόνο την επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού των τεχνολογικών υποδομών των εταιριών παραγωγής συμβατικής ενέργειας αλλά και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των εναλλακτικών μορφών παραγωγής ενέργειας.

Εν αναμονή των εξελίξεων από την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και στην χώρα μας οι πιέσεις από την αγορά ρύπων θα είναι αισθητές ιδιαίτερα στις πιο ρυπογόνες μονάδες παραγωγής ενέργειας. Δεν θα ήταν υπερβολικό να εκδηλωθούν περαιτέρω αυξητικές τάσεις που μακροπρόθεσμα προσεγγίζουν, αλλά δεν υπερβαίνουν, αρχικά τα 40 και 100€, που αποτελούν τιμές κρατικού παρεμβατισμού μέσω προστίμων. Οι αρχικές σκέψεις για τη δημιουργία σχετικής αγοράς και στη χώρα μας μέσω μιας ιδιότυπης συμμετοχής του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλων κρατικών φορέων, αντιπροσωπευτικών οργανώσεων (ΣΕΒ, ΣΒΒΕ) και ΔΕΚΟ (ΔΕΗ), δεν προσφέρονται για τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού προς όφελος του εκσυγχρονισμού των πιο ρυπογόνων μονάδων. Ενόψει της βέβαιης υπέρβασης του προβλεπόμενου από το εθνικό σχέδιο δράσης ορίου ρύπων (+25% των εκπομπών του 1990), θα ήταν ίσως σκόπιμο να μελετηθεί τουλάχιστον η ελεύθερη διακύμανση του ύψους των προστίμων, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών της αγοράς. Το μόνο που θα είχε να χάσει το Ελληνικό Δημόσιο από μια τέτοια επιθετική πολιτική είναι η χαλάρωση του προστατευτικού δικτύου που καλύπτει την εγχώρια βιομηχανία, κάτι πάντως που είναι πλέον ζήτημα χρόνου.